

BILTEN RG35

Bilten Radne grupe NKEU za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne grupe NKEU za pregovaračko poglavlje 35: Ostala pitanja - Kosovo jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademska udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

KOSOVO-SRBIJA: GDE NAS TO PUT VODI?

Jovana Radosavljević, izvršna direktorka
e-mail: jradosavljevic@newsocialinitiative.org

U poslednjih nekoliko nedelja izgleda sve izvesnije da su oni rokovi koje su zapadne diplomate, a pre svega SAD i EU zvaničnici, postavljale za postizanje sveobuhvatnog sporazuma o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine ipak preambiciozni. Nemalo puta smo imali prilike da čujemo iz govora Johanesa Hana, Federike Mogerini, Metjua Palmera, pa čak i Dejvida Hejla da bi dve strane trebalo da iskoriste “pozitivni momenat” i postignu sporazum u 2019. godini. Iako se činilo da je taj “pozitivni momenat” donekle i postojao u julu i avgustu prošle godine, kada su predsednik Vučić i predsednik Tači nagovestili sporazum koji bi podrazumevao “razgraničenje” ili “korekciju granica”, sada skoro šest meseci od poslednjeg neuspelog susreta u okviru briselskih pregovora i skoro 5 meseci od kada je Kosovo uvelo takse na proizvode iz Srbije i BiH, i time na neodređeno vreme prekinulo bilo kakve pregovore, čini se da je dijalog u dubokoj krizi i da smo isuviše daleko od bilo kakvog dogovora. Metaforički rečeno, put koji je pred nama sve više izgleda krivudavo, sa puno raskrsnica bez jasnih pravila saobraćaja i bez policajca koji bi uspeo da usmeri dve strane i sigurno ih dovede do kuće.

Čini se da je s obzirom na gotovo iminentnu propast da do dogovora dođe ove godine neophodno analizirati kako unutrašnje kontekste u Srbiji i na Kosovu, tako i geopolitički trenutak u kojem se region nalazi. Jedino tako je moguće objasniti zašto je do “zaustavljanja” dijaloga došlo i koje opcije su moguće da se dijalog nastavi.

Unutrašnje političke prilike na Kosovu nisu bile pogodne za prihvatanje bilo kakvog dogovora koji bi podrazumevao

“razgraničenje”. Uprkos pokušajima predsednika Tačija da kroz eufemizam o “korekciji granica”, koju je predstavio kao mogućnost za pripajanje Preševske doline, privoli kosovsko društvo da ga podrži, većina političkih stranaka uključujući i deo njegove matične partije PDK usprotivila se takvoj ideji (anticipirajući mogućnost da bi to značilo i odustajanje od četiri severne opštine, ili dela severa). Najglasniji u otporu “razgraničenju” je premijer Ramuš Haradinaj koji je svoj politički opstanak vezao za suprotstavljanje Hašimu Tačiju i ideji “korekcije granica”. Igrajući na kartu “branioca nacionalnih interesa”, Haradinaj čvrsto stoji iza odluke da ne ukine takse od 100% na robu iz Srbije i BiH, čime onemogućava nastavak dijaloga, a po njegovim rečima, i sprečava razgovore o rešenju zasnovanom na razmeni teritorija. Štaviše, usvajanje Platforme i Zakona o dijalogu koji u svojim postulatima podrazumevaju očuvanje “teritorijalnog suvereniteta i integriteta Kosova”, kao i osnivanje Pregovaračkog tima (bez predstavnika Samoopredeljenja i LDK) donekle vezuju ruke kosovskom predsedniku da samostalno pregovara o ovim temama. Takođe, čini se da je Zajednica srpskih opština (ZSO) za Prištinu još veći ustupak nego što bi to bilo razgraničenje. Da sličnu percepciju deli i kosovska javnost govori i istraživanje instituta RIDEA, po kome bi 30% kosovskih Albanaca prihvatilo razgraničenje u zamenu za priznanje, dok bi samo 20% prihvatilo osnivanje ZSO kao deo sveobuhvatnog sporazuma o normalizaciji odnosa.

Liderima u Prištini je od strane američkih predstavnika u nekoliko navrata stavljeno do znanja da moraju da odluče čega hoće da se odreknu u zamenu za neku vrstu priznanja od strane

Srbije i mesta u Ujedinjenim nacijama. U slučaju da to ne urade sada, suočavaju se sa mogućnošću da do slične prilike za rešavanje kosovskog pitanja ne dođe u narednom periodu. Uprkos svemu, dobar deo prištinskih lidera je ostao decidan u svom stavu da o tome za sada ne može da se pregovara.

Sa druge strane, u Beogradu se stvari donekle komplikuju. Dok je predsednik Vučić u julu prošle godine, kada se zvanično zakotrljala priča o razmeni, bio na vrhuncu svoje političke moći koju niko nije mogao da izazove, i kada je izgledalo da bi uz malo poteškoća mogao da progura bilo koji dogovor, danas se donekle ta situacija promenila. Od decembra meseca se u Srbiji održavaju opozicioni građanski protesti #1od5miliona, i uprkos tome što se još uvek ne može proceniti njihova snaga na nekim narednim izborima, jasno je da neće sedeti mirno i pružiti podršku Vučiću za rešenje kosovskog pitanja. Upravo iz tog razloga, vlastima u Srbiji će biti donekle teže da u pogledu Kosova prihvate bilo koji dogovor koji bi podrazumevao eksplicitno priznanje, a da pritom ne dobiju ništa zauzvrat. Teritorijalno razgraničenje (uz ostanak sve 4 severne opštine u sastavu Srbije) je u jednom trenutku moglo da bude kompromis koji bi srpska javnost uz mnogo napora mogla da proguta. Jedina olakšavajuća okolnost po zvanični Beograd je ta što u ovoj prilici ne može biti optužen da je bio nekooperativan po pitanju Kosova, jer se trenutni krah pregovora može prepisati kosovskoj strani. Time je predsednik Vučić u pojedinim krugovima na zapadu, a pre svega u EU i SAD, zadržao oreol srpskog lidera sa kojim imaju najviše šansi da reše pitanje Kosova, u trenutcima kada niko iz opozicije ne nudi rešenje. Ipak, to je kisela pobeda, jer izgleda da se predsednik Vučić nalazi između čekića i nakovnja. Rešavanjem pitanja Kosova, on ne bi bio više nezamenjiv za međunarodnu zajednicu, dok bi nerešavanje ovog pitanja učinilo njegovu poziciju isto tako otežanom jer vladanje čvrstom rukom i elementi kršenja vladavine prava na duži rok ne mogu biti održivi što zbog unutrašnjih, što zbog spoljnih pritisaka.

Na spoljnopolitičkom planu, situacija je jednako komplikovana, i dok su SAD kroz svoju sintagmu "nema crvenih linija, ali ni blanko čekova" odškrinule vrata ka pregovorima o razgraničenju i razmeni teritorija, čini se da im Kosovo nije toliki prioritet da bi sada iskoristili "tešku artiljeriju" i privoleli kosovske lidere da se povinuju. Istovremeno, EU lideri, pre svega Federika Moggerini, se suočavaju sa krizom legitimiteta i moći da nose onaj značaj koji su imali u prethodnim godinama. Šargarepa EU članstva, kako za Srbiju, a posebno za Kosovo je previše daleko i sve neizvesnija, imajući u vidu unutrašnju situaciju u EU. Sa druge strane, glavni protivnici razmene teritorija/razgraničenja, Nemačka i Velika Britanija ostaju pri svojim pozicijama i pozivaju na opreznost. Čini se da posebno Nemačka insistira da se proces resetuje sa dolaskom novog

EU rukovodstva, što bi otvorilo put da se dijalogom između Beograda i Prištine umesto EEAS-a bavi Specijalni izaslanik EU, povezan sa Visokim predstavnikom za spoljnu i bezbednosnu politiku, čija bi jedina uloga bila da se bavi ovim pitanjem.

Ipak, čak i ako do rešenja za Kosovo do kraja ove godine ne dođe, pa i ako se proces postavi na nove osnove i sa novim Specijalnim izaslanikom, postavlja se pitanje o čemu je to ostalo da se pregovara i kako će ta mapa puta ka dogovoru izgledati? Da li je moguće nakon spekulacija o razmeni teritorija ili razgraničenju vratiti se na početne pozicije ili možemo reći da je tim činom Rubikon pređen? Da li neko očekuje da će Beograd priznati Kosovo u zamenu za zamagljenu perspektivu članstva u EU bez da dobije na Kosovu išta zauzvrat? Da li je uopšte moguće vratiti se pregovorima o ZSO i kolektivnoj zaštiti prava srpske nevećinske zajednice, kada Priština odbija bilo kakve razgovore o tome? Na posletku, da li je sa istim elitama kojima su date otvorene ruke zbog nacionalističkog legitimiteta da rešavaju pitanje Kosova, a u međuvremenu im je omogućeno da konsoliduju svoju vlast na autoritarnom principu moguće normalizovati odnose? Istim onim elitama koje najpre kreiraju krize, a zatim ih magično rešavaju predstavljajući se međunarodnoj zajednici kao nezamenljivi. Upitno je da li se sa takvim elitama može napred, ukoliko se u poslednjih šest godina to nije uspelo, a poslednji pokušaj sa razmenom teritorija nalazi se pred krahom.

Možda je stoga vreme da ukoliko do resetovanja procesa pregovora mora da dođe i ukoliko će oni trajati godinama, da oni koji odlučuju, a pre svega međunarodna zajednica, počnu razmišljati o "putu kojim se ređe ide" i da umesto "odrešenih ruku" kleptokratskim elitama počnu da dovode u pitanje način na koji one upravljaju svojim društvima. Ukoliko se resetuju pregovori, da li bi onda trebalo razmisliti i o resetovanju "elita" koje su do ovakve situacije dovele, vodeći tajne pregovore o finalnom sporazumu, a hraneći društva narativima mržnje i nameštenim predstavama za javnost? Da li bi pre postizanja dogovora, vodio on ka implicitnom priznanju Kosova od strane Srbije i članstvu u UN-u ili eksplicitnom priznanju (sa ili bez razgraničenja), trebalo zaista normalizovati odnose u punom obimu u kom ne moramo razmišljati o slobodi kretanja, slobodnoj trgovini, manjinskim pravima, kulturnoj i verskoj baštini, dokumentima, finansiranju srpske zajednice, telekomunikacijama, Trepči i jezeru Gazivode, pa tek da onda razgovaramo o modusima rešavanja odnosa? Ukoliko se to ostvari putem pregovora i odnosi se normalizuju tehnički i diskurzivno (u smislu izostanka nacionalističke retorike), možda je formalno priznanje i nebitno, kada je već perspektiva ulaska u EU i za Beograd i za Prištinu odveć daleko.

Nova društvena inicijativa (New Social Initiative – NSI) je organizacija civilnog društva sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici, osnovana 2015. godine.

Naša vizija je deradikalizovan javni diskurs u slobodnim i prosperitetnim društvima koja razumeju interese zajednica, njihove strahove i težnje.

Naša misija je da sprovodimo kvalitetna nezavisna istraživanja i dajemo inovativne predloge politika i praktične preporuke zainteresovanim stranama na lokalnom regionalnom i međunarodnom nivou u cilju:

- Doprinosu procesima demokratizacije i konstruktivnim međuetničkim odnosima kroz podsticanje i promovisanje pozitivne komunikacije i saradnje među zajednicama;
- Omogućavanja zajedničkog diskursa i zajedničke vizije o glavnim društvenim izazovima;
- Osiguravanja prosperitetnijeg političkog, socijalnog, pravnog, ekonomskog i ekološkog razvoja u regionu;
- Osposobljavanja donosioca odluka da usvoje principe informisanog odlučivanja.

NSI je član Radne grupe Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 35.

Više informacija: www.newsocialinitiative.org

Facebook: [@newsocialinitiative](https://www.facebook.com/newsocialinitiative)

Instagram: [@newsocialinitiative.nsi](https://www.instagram.com/newsocialinitiative.nsi)

Twitter: [@NSIMitrovica](https://twitter.com/NSIMitrovica)

Crno beli svet: Da li je Briselski sporazum zaboravio građane?

Online portal Crno beli svet je predstavio studiju "Da li je Briselski sporazum zaboravio građane" 8. i 9. aprila 2019. godine u Severnoj Mitrovici i Čaglavici. Istraživanje obuhvata stavove građana sa severa i juga Kosova o pristupu ličnim dokumentima i dostupnosti informacija i institucija, odnosno o praksama obraćanja građana institucijama na centralnom i lokalnom nivou na Kosovu. Kada su u pitanju lična dokumenta, ključni nalazi istraživanja pokazuju da su najveće razlike između ispitanika sa severa i juga Kosova ogleđaju u posedovanju vozačkih dozvola: srpske dozvole ima 52,3% ispitanika sa severa i 11,7% ispitanika sa juga, dok kosovsku vozačku dozvolu poseduje 2,3% sa severa, a 14,3% sa juga. Stepenn zadovoljstva uslugama i informacijama dobijenim od insttucija je relativno nizak i podaci ukazuju na potrebu unapređenja praksi u ovoj oblasti.

Osim kroz studiju, nalazi istraživanja su proteklih meseci predstavljeni kroz video reportaže. CBS je projekat realizovao u partnerstvu sa RTV Mir, a uz podršku Kosovske fondacije za otvoreno društvo. Studija je dostupna na [linku](#).

Održana debata „Evropske integracije Srbije - deset godina nakon podnošenja zahteva za članstvo“

Povodom predavljanja publikacija „Evropa za mene“ i „EU pojmovnik“, održana je debata 29. marta 2019. godine na temu „Evropske integracije Srbije - deset godina nakon podnošenja zahteva za članstvo“, u organizaciji Fakulteta političkih nauka (FPN) i Evropskog pokreta u Srbiji (EPuS). Na debati su govorili dekan Fakulteta političkih nauka prof. dr Dragan R. Simić, ambasador i šef Delegacije Evropske unije u Srbiji Nj.E. gospodin Sem Fabrici i generalna sekretarka Evropskog pokreta u Srbiji Suzana Grubješić. Moderator skupa bio je prof. dr Dejan Milenković.

Nakon uvodnog obraćanja, usledila je debata sa studentkinjama i studentima Fakulteta, koje je zanimalo da li je predviđena godina za ulazak Srbije u EU uopšte realna, kao i zbog čega je opala podrška Evropskoj uniji u odnosu na period od pre deset godina. Takođe, studente je zanimalo pitanje statusa Kosova i Metohije, kao i stava EU ukoliko u budućnosti ne bi mogao da se realizuje dijalog između Beograda i Prištine.

Sem Fabrici je izjavio da po pitanju odnosa Beograd-Priština ostaje oprezni optimista, smatrajući da dijalog nema alternativu i da status kvo nije opcija. Rezultat mora biti obavezujući sporazum u skladu sa međunarodnim pravom. Suzana Grubješić dodala je da je dosadašnji tempo integracija, odnosno otvaranje po dva poglavlja veoma spor proces ali, prema njenom mišljenju, kada bi se rešila glavna prepreka, tj. odnos Beograd-Priština, sve bi se ubrzalo i lakše funkcionisalo.

Više o zaključcima debate dostupno je [ovde](#).

**Evropski
pokret
Srbija**

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljuju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten izlazi više puta mesečno, distribuira se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 15 (april 2019.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovom Biltenu predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno zvanične stavove Fondacije za otvoreno društvo, Srbija, Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, ni InTER-a.

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA

